

RDEČI PRAPOR

Glasilo jugoslovanske socialne demokracije.

Izhaja v Ljubljani vsako sredo in soboto.

Naročnina za avstro-ogrske kraje za celo leto 10:40 K, za pol leta 5:20 K, za četrt leta 2:60 K, mesečno 90 vin.; za Nemčijo za celo leto 12 K, za pol leta 6 K, za četrt leta 3 K; za Ameriko za celo leto 14 K, za pol leta 7 K.

Posamezna številka 10 v

Reklamacije so poštne proste. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo. Rokopisi se ne vračajo. Inserati. Enostopna petit-vrstica (širina 88 mm) za enkrat 20 vin večkrat po dogovoru.

95. številka.

V Ljubljani, v soboto, dne 30. novembra 1907

Leto X.

NASLOVA: Za dopise in rokopise za list: Uredništvo „Rdečega Prapora“, Ljubljana. — Za denarne pošiljave, naročila na list, reklamacije, inserate i. t. d.: Upravništvo „Rdečega Prapora“, Ljubljana, Jurčičev trg številka 3/I.

Sodrug in somišljeniki!

„Rdeči Prapor“ je začel izhajati od 15. oktobra t. l. naprej dvakrat na teden.

Izhaja redno vsako sredo in soboto in velja za avstro-ogrske kraje za celo leto 10 K 40 vin., za pol leta 5 K 20 vin., za četrt leta 2 K 60 vin., mesečno 90 vin.

Za Nemčijo za celo leto 12 K, za pol leta 6 K, za četrt leta 3 K.

Za Ameriko za celo leto 14 K, za pol leta 7 K.

Upravništvo „Rdečega Prapora“.

Delavski žepni koledar za leto 1908 izide začetkom decembra.

Cena 80 vin., po pošti 10 vin. več.

Pri manjših naročilih se pošilja denar naprej, drugače se izvrši naročilo po povzetju.

Naroča se pri upravništvu „Rdečega Prapora“, kamor se pošilja tudi denar.

Upravništvo.

Draginja v državnem zboru.

V torek se je v zbornici zaključila razprava o obeh nujnih predlogih socialnih demokratov glede draginje. Glasovalo se bo v četrtek. Zadnji dan so prišli sami socialni demokratje do besede, in sicer poslanec pl. Maraczewski kot generalni govornik (za) ter poslanca Schrammel in dr. Renner kot poročevalca.

Bil je za socialno demokracijo slaven dan. Malokdaj se sliši v avstrijskem državnem zboru tako stvarne, a obenem tako sijajne govore, kakor so jih imeli pri tej priliki omenjeni poslanci. Poročali smo že, da se je v debati oglašil novi poljedelski minister, klerikalec Ebenhoch, ki bi bil najrajši utajil draginjo sploh, a ker to ni bilo mogoče; se je mučil na vse pretege, da bi bil vsaj zvalil krivico za draginjo z agrarcev. On in krščansko socialni govorniki, kakor agrarni poslanci sploh, so si prizadevali na vso moč, da bi prikazali socialiste svetu kot sovražnike kmeta. Tej neresnici so danes socialno-demokratski govorniki imenitno strgali krinko z obraza. Zlasti kar je povedal poljski sodrug pl. Maraczewski, je bilo tako tuhtno, da so krščansko socialnim lažem popolnoma pobite noge. Poslanec dr. Renner je pa v naravnost bleščečem govoru dokazal, da služi vse, kar so govorili nasprotniki, samo kapitalizmu, veleposestništvu in da je ta politika za malega kmeta ravno tako uničevalna, kakor za delavca.

* * *

Omejiti se moramo, žal, samo na najvažnejše, kar so socialno-demokratski govorniki izrekli ta dan. Žal, kajti vsi trije govori, zlasti pa zaključni govor dr. Rennerja bi zaslužil, da ga v svojem lastnem interesu prečita vsak delavec, vsak kmet, pa tudi vsak član mestnih srednjih slojev, ki si ne morejo utajiti, da leži draginja tudi na njih, kakor mora,

Poslanec Maraczewski

pravi: Dr. Ebenhoch je govoril kakor veleposestnik iz planinskih dežel, ne pa kakor avstrijski poljedelski minister. Če bi le slutil, kakšno je razmerje med veleposestniki in kmeti na Galiskem, bi bil moral drugače govoriti. Draginja je trajna uredba sedanjega gospodarskega reda in je postala za mestno prebivalstvo, zlasti pa za delavstvo, neznosno breme. Najbolj pa trpi Galicija. Tam se najde sedaj v vsaki deseti hiši škrlatico, v vsaki peti pa legar, kože in tuberkulozo, povsod ljudi bledih obrazov, ki se z grozo vprašujejo, kaj bodo jutri jedli. Zima prihaja, pet mesecev mraza, lakote in brezposelnosti, ljudje pa komaj čakajo na pomlad, da prodajo zadnje, kar imajo in da se izselijo. Baron Battaglia je priznal, da je na Galiskem draginja in da je socialno-demokratski predlog dober; ampak poljsko kolo hoče glasovati zoper predlog, ker je od socialnih demokratov. Če bi to bilo res, bi bil to nezaslišan cinizem. Ampak to ni pravi razlog, saj bi poljsko kolo lahko podalo enak predlog in socialisti bi z veseljem glasovali zanj pa bi slavo prepustili gospodom. Pravi vzrok je ta, da nimajo srca za prebivalstvo.

Prepoved uvoza živine je hinavska. Kljub dobremu živinozdravništvu razsajajo v vseh obmejnih okrajih živinske bolezni. Leta 1902 je poginilo v Avstriji 1:4 od tisoč, v Galiciji pa 2:8 od tisoč živine vsled nalezljivih bolezni; prav tega leta je pa pomrlo vsled tuberkuloze in drugih nalezljivih bolezni petkrat toliko ljudi. Za prešiče imajo gospodje veliko skrbi, briga za ljudi je pa izpod psa.

Izmed 2000 v Lvovu živečih uradnikov jih ni sto, ki ne bi bili zadolženi.

Pravi vzroki draginje so kapitalistično oderuštvo, nenasitnost podjetnikov, koristolovstvo velekapitalističnih prekupovalcev in roparstvo agrarcev. Ali je še mogoče, »ruinirati« galiskega kmeta? Zemlja je na Galiskem tako raztrgana, kakor nikjer drugod. Galiskem kmetom manjka sveta. 68 odstotkov galiskih kmetov nima pašnikov, ker so jim jih vzeli veleposestniki, ko je bila odpravljena tlaka. Na leto umre v Galiciji 95.000 ljudi iz nižjih slojev za jetiko in nalezljivimi boleznimi. Mi vemo, da se z nujnimi predlogi ne da odpraviti draginja sploh, ki je posledica družabnega reda, ampak lahko se oslabi najhujše izrastke. Kar zahtevamo, je najmanj, kar se more zahtevati. (Odobranje.)

Poslanec Schrammel:

Če so cene živine tako visoke, da si prebivalstvo ne more kupovati mesa, je lahko dosti živine v deželi, ampak ljudi ni dosti, ki bi mogli plačevati meso. Vlada bi lahko porabila § 51 obrtnega reda zoper zlorabe prekupevanja. Ampak poljedelski minister ne nastopi proti prekupevalcem, kajti oni in mesarji so krščansko-socialni volilci. Minister je dejal, da bi bila domača živina v nevarnosti, če bi se dovolilo uvoz mesa z onstran morja. Argentinijska produkcija izvrstno meso in ga izvažajo ne le na Angleško, ampak tudi na Špansko in v Italijo. Na Angleškem velja kilogram govejega ali ovčjega mesa 85 vinarjev, v ubožnejših okrajih je še cenejše. Minister je govoril enostavno to, kar je pisalo ministrstvo že leta 1904 dunajskemu magistratu. Tudi takrat vlada ni vedela, kakšne so živinske razmere v Argentinijski. Čemu pa plačujemo konzulate?

Socialnim demokratom se na misli ne pride, rušiti kmetijstvo. Narobe! Kmetijstvo naj se

pospeši in povzdigne, ampak ne v ta namen, da se obogati nekoliko posameznikov, temveč zato, da bo vse prebivalstvo lahko živelo. Če se tako neprenehoma podražuje živila, se mori ljudi, ampak ne posamezno, temveč na milione. Krščanski socialci in klerikalci so že davno zatajili Kristusa in apostelje. (Posl. Glöckel: Judež je zdaj svetnik njih stranke! — Posl. Höger: Včasih postane Judež celo minister.) Za krščanske socialce so sedaj svetniki tisti papeži, ki so sežigali znatnost, ki so dali speči na tisoče ljudi. (Odobranje.)

Poslanec dr. Renner:

Poljedelski minister je obljubil za bodočnost malenkost, za sedaj pa nič. Izmed vseh nasprotnih govornikov ni nihče zavzel stališča o vprašanju ljudske hrane. To najbolje kaže, kako imajo borzne kurze v glavi in kako malo so jim interesi ljudstva pri srcu. Živina je postala novi bog ljudske blaginje; pred tem zlatim teletom leže zdaj na kolenih, za človeka pa ne ostane nič. Poslanec Stöckler je dejal, da imenujemo malega kmeta oderuha; ravno nasprotna je resnica. Nam se ne gre za to, kar producira mali kmet zase, ampak za tržno blago. Poljedelski minister ni mogel obdelati materiala za državni zbor, ker je bil komandiran na katoliški shod na raport. V svoji pesniški duši bi bil vsaj lahko našel nekoliko besed usmiljenja za uboge ljudi. Na lovski zakon bodo morali kmetje po ministrovih besedah še dolgo čakati. Kako naj se pride do varstva kmetov, če odločujejo v deželnih zborih veleposestniki, člani trgovskih zbornic in taki poslanci, ki jim je lov največja zabava? Poslanec Kotlač je dejal: Čim bi mi odprli rusko mejo, bi nam Nemčija zaprla svojo. Zakaj pa gonimo svojo živino na Nemško, če je pri nas lakota? On pravi tudi, da prenašajo ljudje in predmeti živinske bolezni. Torej bi morali kar zazidati naše meje! Pobiti bi morali ptice, da ne bi mogli letati čez. Krščanski socialci so sovražniki šole, ker si mislijo: »Sveta neumnost, bodi nam ohranjena.« Tarnate, da je premalo delavskih moči; na Tirolskem pa prodajate vsako leto otroke za pastirje v tujino! (Pernerstorfer: Pod vodstvom fajmoštrov!) To, kar sta zahtevala dr. Mayr in baron Vogelsang, so sedanjí krščanski socialci že davno pozabili. Proletarci imajo pravico, brigati se za svet, iz katerega vlečejo veleposestniki ogromne dobičke, kajti to je svet njih očetov. Mi nastopamo za delavsko last, zato zahtevamo, da mora imeti tisti, ki obdeluje zemljo, zagotovljeno pravico do nje. Bojujemo se zoper tisto lastnino, s katero se izkorišča druge. Vedno bomo z vso dušo na strani ubogih hlapcev in dninarjev, da se po stoletnem zasramovanju povzdignejo k luči in k svobodi.

Že davno ni več res, da bi se klerikalci bojevali zoper borzo. Danes se bojujejo za borzo. Izrabiti jo hočejo za svojo razredno politiko. Ampak tudi mi smo na svetu in tudi mi bomo pogledali, kaj se godi na borzi, ter ne bomo mirovali, dokler se ne bo vzelo polovico imenovanih funkcionarjev na borzi iz vrst konsumentov.

Zanimiva je uloga, katero igra veleposestništvo danes v primeri s prejšnjimi časi. Kaj pomeni danes ima Schwarzenberg? — Sir! In Elišev? — Sir! — Vse plemstvo je privilegirana tovarniška znamka za poljedelske produkte. Plemeniti so postali agrarni kapitalisti. Proti vašemu agrarnemu kapitalizmu postavljamo svoj agrarni socializem. Politike na lakoto ne

bomo nikdar trpeli in tisti zastopniki mest in industrialnih krajev, ki bi se radi izmuznili izpred teh vprašanj, bodo še občutili posledice od svojih volilcev. Kaj pomaga kako zvišanje plače ali mezde, če se podraže živila za dvajset odstotkov, preden poteče leto? Obračam se s svojo besedo do vseh onih, ki zastopajo mesta in industrialne kraje: Protestirajte z nami zoper lakotno politiko in glasujte za naše predloge! (Glasno odobravanje.)

Draginja.

V zadnji številki smo poročali, da je poljedelsko ministrstvo sklenilo, sklicati anketo zaradi draginje. Sedaj se razglša, da bo sklicana na 3. in 4. decembra in da so vabila že razposlana. — Povabljeni so zastopniki največjih občin ter zastopniki konsumentov. (Zanimivo bi bilo, natančneje izvedeti, koga smatra poljedelsko ministrstvo za zastopnika konsumentov.) Vrhutega so povabljeni tudi zastopniki poljedelstva in trgovine.

Vprašanja, ki bodo predložena eksportom, so sledeča:

1. V katerih lokalnih področjih in pri katerem blagu se opaža draginjo najbolj občutljivo?

2. S katerimi administrativnimi in organizatoričnimi sredstvi bi se dalo doseči pravo razmerje med detajlnimi cenami za živila in med cenami, ki jih dobiva poljedelstvo, torej primerno znižanje prvih cen, in sicer zlasti: a) za meso in mesnice, b) za mlekarne proizvode in jajca, c) za kruh, d) za zelenjavo in sadje?

3. Katera druga sredstva zoper draginjo bi lahko porabili a) vlada, b) občinske uprave, c) korporacije interesentov?

Kakor smo že zadnjič omenili, imamo prav malo zaupanja v to akcijo poljedelskega ministrstva. Že to, da je poljedelski minister gospod Ebenhoch, ki se za nobeno ceno noče zameriti agrarcem, ne more vzbujati velikega upanja. A tudi vedenje vlade v nagodbenem odseku in v zbornici, pri obravnavanju socialističnih nujnih predlogov, kaže, da se vlada nikakor noče poslužiti takih sredstev, ki bi res lahko ustavila draginjo. Gospoda Ebenhoch in Beck si pač mislita, da morata z ozirom na socialistične predloge in rayno tako z ozirom na množične demonstracije storiti vsaj kaj navideznega zoper draginjo. Enkete so lahko koristne reči, lahko so pa tudi pesek v oči. Močno se bojimo, da bo tudi ta anketa nekaj takega. Sklicuje se zastopnike občin, a znano je, da občine same še niso storile nič resnega zoper draginjo. Slicuje se agrarne zastopnike, ki bodo gotovo mislili le na dobiček agrarcev. In če se že res povabi poklicane zastopnike konsumentov, ostanejo v manjšini. Kaj naj se torej upa?

Poštni uradniki.

V 36 avstrijskih mestih so se v nedeljo zbrali poštni uradniki, da bi se posvetovali o svojem položaju in o svojih zahtevah. Najvažnejši je bil seveda shod na Dunaju, na katerega je poslalo trgovinsko ministrstvo sekcijekega svetnika Pochnerja von Eggenstorfa. Izmed poslancev so prišli sodrugi Pernerstorfer, Seitz, Winarsky, Forstner in Reitzner.

O stanovskih vprašanjih je govoril poštni kontrolor Fiebich, ki je opozarjal na nesnosno draginjo. Tudi v hišah uradnikov naraščajo deficiti tako, da jih ni več mogoče izravnati. Kritiziral je tudi slabe higienske razmere v poštinih uradih in obremenjevanje uradnikov z delom. Po tem je poročal poštni oficial Doležal o poviševalnih razredih in je dejal, da se avanzma slabša od leta do leta. Vse obljube ostanejo samo obljube. Cvete pa protestacija.

Govoril je potem zastopnik vlade sekcijekega svetnik P a c h n e r, ki je skušal zagovarjati in hvaliti razmere. Napovedoval je za prihodnje dni dober avanzma.

Poslanec Winarsky je omenil nujni predlog socialnih demokratov zoper draginjo in je obljubil, da bodo socialni demokratje podpirali zahteve uradnikov, ki so povsem pravične. Uradniki, ki vidijo, kaj so dosegli železničarji, naj jih posnemajo. Železničarji so imeli dobro organizacijo, le to jim je pomagalo. Naj se tudi poštni uradniki ne zanašajo na obljube, ampak na svojo moč. (Živahno pritrdjevanje.)

Poslanec Pernerstorfer je dejal, da je nezaupanje veliko bolj koristno, kakor zaupanje. — Obljuba je bilo že dosti in tudi zaupali so uradniki obljubam že več, nego je bilo prav. Najprej naj dobe, kar jim gre, potem naj se zahteva zaupanje. Kadar se poslanci pripravljajo na to, da bi postali ministri, nimajo časa, da bi mislili na prebivalstvo. Ni ga več sloja, ki ga ne bi bila zadela draginja. In to se godi v času, ko se poje slavo, da je zmoglo načelo krščanstva. (Klici: Zalostno krščanstvo!) In še bolj žalostno je, da tisti kristjani nočejo poznati sredstva, s katerim bi se pomagalo bratom in sestrām. (Dolgotrajno odobravanje.)

Poslanec Seitz je naglašal, da se iztekajo vsa vprašanja uradnikov v eno: Ali hočejo biti berači ali bojovníki? Priporočal je močno enotno organizacijo. (Glasno odobravanje.)

Zbor je soglasno sprejel resolucijo, ki apelira na trgovinsko ministrstvo in na parlament, naj uredita razmere poštinih uradnikov glede avanziranja. Praktikanti naj čakajo največ dve leti, v XI. razredu naj se ne čaka več kakor šest, v X. ne nad sedem, v IX. pa ne nad osem let. Izdela naj se službeno pragmatiko in uredi naj se disciplinarno postopanje. Shod protestira, da bi se napuščalo mesta uradnikov in zahteva, da se jim zavaruje tudi vodilna mesta v poštini prometni službi.

Tudi ljubljanski uradniki so imeli svoj shod, ki se je pa od dunajskega nekoliko razlikoval. Vodstvo ljubljanske organizacije poštinih uradnikov je, kakor se nam poroča, še bolj starinskih nazorov in ne ljubi tistega radikalnega nastopa, brez katerega se pa vendar nič ne opravi. Na ljubljanski shod je prišel poslanec Hribar, ki je govoril tako, kakor se govori povsod. Da ljubljanski poslanec v parlamentu sam ne bi mogel ničesar doseči, tudi če bi imel najboljšo voljo, na to aranžerji shoda niso mislili. Večkrat je dobilo zborovanje tako lice, kakor da to ne bi bil shod poštinih uradnikov, ki se bojujejo za zboljšanje svojih razmer, ampak shod liberalnih volilcev. Sploh se že davno opaža v teh krogih naglašanje neke »lojalnosti«, ki je v diametralnem nasprotju z bojovnim značajem organizacije. Manjšina, ki težko prenaša te razmere, pa molči, ker ve, da bi se sicer lahko hudo »zamerila«.

Politični odsevi.

Vlada se boji, da ne bo nagodba pravočasno rešena v parlamentu. Gospodu Becku dela ta stvar precej preglavic, pa razmišlja, kako bi jo podvzval. Med drugimi idejami ima tudi to, da bi vlada predložila nagodbene zakone kot — nujne predloge. Neoficiozna korespondenca govori, da se je nagodba doslej zavlekla vsled obstrukcije Rusinov in socialnih demokratov. Ta izgovor je zelo neodkritosrčen. Socialni demokratje niso vložili nobenega drugega nujnega predloga, kakor onega zaradi draginje, ki je bil resnično nujen. Nagodba je še v odseku in se zato v zbornici sploh ni mogla zavlačiti. Ampak če bi hotel Beck res rabiti izjemna sredstva, bi že utegnil doživeti obstrukcijo, katere doslej še ni.

Finančni minister Korytowski se na vso moč upira znižanju davka na sladkor. Socialni demokratje zahtevajo, da se zniža ta davek, če ga že ne bi bilo mogoče popolnoma odpraviti, za 16 kron. Finančni minister vidi, da bo nekaj znižanja moral dovoliti, ampak rad bi to naredil tako, da se ne bi takorekoč nič poznalo. Sedaj naj bi se znižalo za 4 krone, čez tri leta zopet in čez šest let zopet za 4 krone, pa tudi to samo tedaj, če bi se poraba sladkorja vselej od treh do treh let tako zvišala, da bi imela vlada vsled tega toliko dohodkov, kakor sedaj. Temu poizkusu se bodo socialni demokratje upirali, ker je sedaj najugodnejši čas za znižanje tega davka. Če bi se odbilo 4 krone, se ne bi takorekoč nič poznalo. V državnem zboru bodo predlagali, da se razveljavi tisto naredbo po § 14, s katerim je bil sladkorni davek zvišan za 16 kron.

Viharno se je imel državni zbor v torek. Tega dne je prišel Abrahamowicz prvokrat kot poljski minister v zbornico. Slučajno se je zgodilo, da je bilo to natančno za deset let izza tistega dneva, ko je prišla policija v avstrijski državni zbor in je vlačila obstrukcionistične poslance iz zbornice. Takrat je bil Abrahamowicz predsednik v parlamentu. Pod njegovim predsedništvom je bil sprejet Falkenhajnov zakonski predlog, čeravno je bil tak hrup in nered v zbornici, da ni bilo razumeti besedice in da je bilo vsako glasovanje nemogoče. V sedanjih zbornici sedi tudi nekoliko poslancev, ki nimajo druge skrbi, kakor to, kako bi naredili važne svoje osebe. Tak junak je n. pr. znani Malik. Vsled njih je dobila protestna akcija lice, ki ni popolnoma odgovarjala do-

stojnosti parlamenta. Ko je Abrahamowicz vstopil, se je dvignil silen hrup. Malik je čital vse tiste izraze, ki se jih je Abrahamowiczu metalo pred desetimi leti v obraz, Breiter (nedodvisen »socialist«) je pa kazal Abrahamowiczovo sliko v policijski uniformi. Trajalo je dolgo, preden je prišel do besede Rusin Romančuk, ki je podal formalen protest zoper to, da bi se smatralo Abrahamowicza za galiskega ministra; kajti v Galiciji stanujejo tudi Rusini, katerih Abrahamowicz nikdar ne more zastopati.

Poslanec dr. Diamand je v imenu socialno-demokracijskega kluba podal protest proti imenovanju Abrahamowicza za ministra. Dr. Diamand je v nasprotju z nemškimi radikali, ki niso znali nič drugega, kakor delati kraval, pokazal, kakšen je politični pomen položaja. Vse ministrstvo se je klerikaliziralo. Naloga državnega zbora je, da zavzame stališče napram temu dejstvu. Na zadnji seji je bil sprejet socialno-demokracijski predlog, da se otvori debato o naznanilu vlade glede Abrahamowiczovega imenovanja. Ta sklep parlamenta pomeni poraz vlade. V vsaki drugi deželi bi vlada na to demisionirala. Geßmann-Beckova vlada ima bolj trdo kožo. Če hoče parlament res protestirati, naj ne dela več zaprek, ampak naj poskrbi, da bo čim prej debata, ki je že sklenjena in da se pokaže, kakšno je resnično razmerje med vlado in med parlamentom.

Luengerjeve besede na katoliškem shodu niso tako hitro pozabljene, kakor bi bilo klerikalcem všeč. V pondeljek so se zbrali dunajski vseučilišni profesorji — blizu 300 — v mali slavnostni dvorani in so, po izvrstnem govoru profesorja Jodla, sklenili odločno resolucijo zoper namen, da se spravi vseučilišče v odvisnost od klerikalizma. Tudi na drugih vseučiliščih so bili podobni shodi in so bili sklenjeni enaki protesti. V mnogih mestih so razne korporacije priredile protestne shode. To ni omejeno samo na nemška mesta. Protesti se vrše tudi na Českem. V Brnu je občinski svet protestiral zoper Luengerjev govor.

Ogrska kvotna deputacija je v pondeljek sprejela Szellov predlog, ki pravi: Zvišanje kvote se ne more opravičiti z gospodarskimi in denarnimi močmi in deputacija ne more sprejeti te utemeljitve za zvišanje. Z ozirom na tehtne politične razloge, da se doseže sporazum obeh parlamentov in obeh deputacij pa sprejme deputacija predlog avstrijske kvotne deputacije, da se zviša ogrska kvota za dva odstotka. — Kako milostivo!

V Rimu je izvoljen Ernesto Nathan za župana. To je demonstracija proti Vatikanu, kajti Nathan je židovskega rodu in baje framazon. Njegove upravne zmožnosti hvalijo zelo.

Na Kitajskem so zopet nemiri. V čelianski pokrajini se razširja gibanje zoper vladajočo dinastijo. Vlada je poslala vojaštvo, ki je pa bilo tepeno.

Dnevnik »Deutsche Zeitung«, ki je bil nekaj glavno glasilo krščansko-socialne stranke, je nehaj izhajati.

Iz stranke.

Goriška konferenca. Politični odbor okrajne organizacije v Gorici sklicuje o krajno zborovanje, ki bode v nedeljo, 1. decembra t. l. ob 10. uri dopoldne v »Delavskem Domu« ulica Teatro št. 20. Vabljeni so zaupniki in odbori vseh političnih organizacij iz Gorice in okolice. Ker so na dnevnem redu zelo važni predmeti, so naprošeni prizadeti sodrugi, da se udeležijo tega zborovanja v velikem številu. Okrajni odbor.

Socialni pregled.

Državni proračun in tobačno delavstvo.

Če se hoče izpoznati, koliko socialno-političnega duha ima sedanja kapitalistična država, ne zadostuje, preiskati zakone socialno-reformnega značaja. Pogledati se mora tudi, kako ravna ta država kot podjetnik. Ljudska in socialna bi bila država tedaj, če bi začela sama pri sebi s temeljito reformo. Kajti dokler stiska svojo mošnjico, daje privatnim kapitalistom izgovor, da ne sme zahtevati od njih več kakor od sebe. S tem podpihuje upor privatnih podjetnikov zoper socialno izboljšanje in s svojim izkoriščanjem sankcionira privatno izkoriščanje.

Posebno primerna tla za državno socialno gospodarstvo daje tobačna reziya. Pri nekaterih drugih podjetjih, n. pr. pri državni železnici, ima izgovor, da ji ne nosijo dobička, temveč da doplačuje. Tega izgovora — ki je sicer neopravičen — pa nima pri tobaku, ki ji notorično prinaša velikanski dobiček.

Za leto 1907 je imel tobačni monopol proračunanih dohodkov 236,259.000 kron, izdatkov pa 89,164.600 kron. Prebitok torej iznaša 147,094.400 kron, torej nedvomno ogromno svoto. A to ni morda izjemno leto, temveč odgovarja rednemu dobičku. Leta 1905 je iznašal prebitok 138,766.000, leta 1906 pa 142,076.000 kron.

Za leto 1908 je pa proračun sledeč:

a) Dohodki:	
tobačne reziye	4,000.000 K
prodaje v državi	239,957.000 K
Skupaj	243,957.000 K

b) Izdatki:	
za upravo	4,600.000 K
za nakup in fabrikacijo:	
za nakup inozemskega tobaka in fabrikatov	30,250.000 K
za nakup domačega in kontreband- nega tobaka	19,453.000 K
stroški fabrikacije	34,590.000 K
stayke in nakup zemljišč	1,200.000 K
razstave	10,000 K
za prodajo	2,675.000 K
pristojbinska povračila	48.000 K
Skupaj	92,766.400 K

Prebitek za leto 1908 iznaša torej 151,191,400 kron. Dobiček je za 58 $\frac{1}{2}$ miliona višji kakor vsi izdatki. Po tem je jasno, da je tobačna režija naravnost na dobičkarijo osnovano podjetje.

To se lahko pravi za vsako kapitalistično podjetje, ampak vendar se jih bo malo našlo, ki bi delali s takim velikanskim profitom, kakor državni tobačni monopol. Ker je prebitek tako ogromen, se pa mora vprašati, kakšno odmeno dobivajo oni, ki ustvarjajo take vrednosti. In v proračunu najdemo za delavske plače 24,440,000 kron. Treba je nekoliko primerjati te številke. Dobiček 151 milijonov, delavske plače 24 milijonov. Če ne bi bilo nobenih drugih števil, bi to zadostovalo za označanje izkoriščanja, ki vlada v državnih tobačnih tovarnah. Delavstvo pridela en delež zase in pet deležev za državno kapitalistični dobiček. V tistem času, s tistim delom, s katerim zasluži delavec ali delavka za se vinar, odda podjetju pet vinarjev. Pri vsaki delavki, ki spravi koncem tedna 10 kron zaslužke, vtakne država 50 kron v žep. To je razmerje, ki bi se dalo le tedaj opravičiti, kadar bi bile plače že tako sijajne, da bi bilo potrebam delavstva popolnoma zadoščeno. Toda takega razmerja ni, temveč plače delavstva so naravnost malenkostne. Ker ni znano natančno število delavcev in delavk, ni mogoče, do pičice natančno določiti dohodkov posameznika. Približno je v vseh tovarnah 39.000 moških in ženskih delavcev. Potemtakem je povprečni letni zaslužek posameznika 626 kron. Mislimo, da se v sedanjih razmerah, ob vladajoči draginji lahko pravi, da je taka plača škandalozna in brez strahu se lahko to pravi, če ima država pri vsakem delavcu povprečno 3876 kron dobička. Če bi se delavstvu plače podvojilo, bi profitirala režija še pri vsakem nad 3000 kron!

Boj tobačnega delavstva za izboljšanje mezde je torej na vsak način opravičen.

Ali ta položaj je socialno zanimiv, ker dokazuje nad vse jasno velekapitalistični značaj države. Svoje največje dohodek jemlje država ne od največjih bogatinov, temveč od največjih revežev. Od 39.000 tobačnih delavcev in delavk, ki zaslužijo povprečno po 52 kron na mesec, izvleče 151 milijonov na leto! Seveda, če bi se ta njen dohodek zmanjšal, bi morala iskati novo pokritje za svoje potrebe in bila bi nevarnost, da bi morali tudi bogatini nekoliko poseči v žep. Tega pa kapitalizem ne more dovoliti.

V tej državi vlada sedaj klerikalizem. Beck, Gessman, Ebenhoch, Abrahamovicz so glavne osebe sedanje avstrijske vlade. Če bi bil klerikalizem res ljudstvu prijazen, bi moral porabiti velikansko moč, ki jo ima sedaj in moral bi v najkrajšem času dati tobačnemu delavstvu vsaj dvojno plačo. Toda Ebenhoch skrbi za vole in za prašiče, delavce pa smatra za nenasitne. Abrahamovicz in Gessmann ga podpirata v tem, Beck pa drži roko nad njim.

Od te strani ni pričakovati rešitve. Ampak proračun kaže sam, kje se jo najde. Za leto 1907 so bile delavske plače proračunane na 23,302,000 kron, za 1908 na 24,400,000 kron, torej za 1,138,000 kron več. Če se porazdeli ta zvišek na 39.000 delavcev in delavk, pride povprečno na posameznika 34 kron 50 vin. na leto. To je malenkostno in bo komaj zadostovalo za podraženi kruh. Pa vendar se mora računati s tem. Če ne bi bilo tega malega zvišanja, bi bil položaj delavstva še slabši.

Tega zvišanja ni darovala vlada iz lastnega milostnega nagiba, ampak to je uspeh organizacije. In slika je zelo jasna: Organizacija je še razmeroma majhna, zato je zvišanje nizko. Kadar bo organizacija večja, bo izboljšanje večje. V parlamentu, ki odloča o proračunu, sedi 87 socialistnih demokratov. To je toliko, da mora vlada upoštevati število; zato daje nekaj priboljška delavstvu. Če bi bilo v parlamentu več socialistov, bi morala vlada bolj računati z njimi in bi morala dati več.

Delavstvo ne dobi toliko, kolikor mu prisodi dobra volja, milost in usmiljenje vlade in kapitalistov, ampak toliko, kolikor si pribori s svojo močjo, s svojo gospodarsko in politično močjo. V tem je za delavstvo nauk tega proračuna: Če hoče doseči rešitev, se mora pripraviti in utrditi za boj — strokovno in politično.

Konec v prihodnji sobotni številki.

*

Rudniško nadzorstvo. Že dolga leta se bojujejo rudarji za izboljšanje nadzorstva v rudnikih in zahtevajo, naj se nastavi nadzornike izmed delavcev. Sedaj se poroča, da se izdeluje pri ministr-

stvu zakonski načrt, ki določa take delavske nadzornike. Plača naj jih država, podrejeni pa bodo nadzorniskim organom rudniških oblasti, ki bodo izločeni iz zveze rudniških glavarstev ter kot samostalni organi dodeljeni poljedelskemu ministrstvu. Ako se to uresniči, bodo rudarji z veseljem pozdravili ta socialno-politični napredek.

Dopisi.

Iz Idrije. (Javni shod. — Občinska seja. — Klerikalci.) 26. nov. zvečer se je vršil javni ljudski shod, ki ga je sklical klub. soc.-dem. občinskih odbornikov, da se ljudstvu razloži proračun mestne občine za l. 1908. Shod je bil sorazmerno dobro obiskan. Poročal je obč. svetovalec sodr. A. Kristan, ki je pojasnil izdatke za leto 1908 ter razlagal dohodke mestne občine. Županstvo hoče pokriti izdatke s 130% obč. doklado — referent pa se izjavlja proti vsakemu povišanju doklad v sedanji draginjski dobi. — Obč. tajnik Julij Novak je razlagal davčno moč mesta ter priporočal povišanje doklad. Obč. svetovalec sodr. I. Kokalj je utemeljeval svoje nasprotje dokladam kot socialist in konsument. Katoliški modrijan L. Lapanje se je tudi oglašil k besedi, ali žel je le blamažo. Sodr. A. Kristan ga je pošteno odbil. Shod je sprejel predlog — da se doklade ne smejo zvišati. — Pri seji obč. odbora je tudi prodl z večino glasov predlog sodr. A. Kristana, da se ostane pri starih dokladah. Drugače se je pa ves proračun neizpremenjeno odobril. Kat. virilist Golli je uganjal svoje burke in kazal katoliško »oliko«. Vpil je kot čednik na gmajni. Bil je za doklade, za povišanje, češ, mi trgovci smo za doklade. — Klerikalci so izdajalci delavskega ljudstva, to kažejo pri idrijskem mezdnem gibanju. Po končanem boju jih homo še prav posebno osvetlili.

Podgora. Dobili smo sledeči popravek: »Sklicujate se na § 19. tisk. zak. prosimo, da priobčite z ozirom na dopis iz Podgore, priobčen v Vašem cenj. listu št. 90. od 13. nov. 1907 pod naslovom »Iz stranke« — resnici na ljubo sledeče: Ni res, da smo tuk. tamburaši te dni pretepli nekoga pohabljenega delavca samo zato, ker se izjavlja za socialista; pač pa je res, da nobenemu izmed nas niti na um ne pride, kdo bi bil oni pohabljeni delavec, še manj pa da bi kateri izmed nas iz gori omenjenega, ali pa iz kakega drugega vzroka kdaj komu kaj žalega prizadel. — Podgora, 19. nov. 1907. Tamburaši društva »Podgora«: Franc Bregant, Franc Jerončič, Josip Jerončič, Josip Klavčič, Alojzij Klavni, Peter Svečerič, Andrej Paglavac, Franc Lusič in Janez Svečerič.

Dasiravno gospodje iz društva »Podgora« nikakor niso legitimirani za ta popravek, ga priobčujemo zaradi svoje objektivnosti. Prepustamo pa našemu dopisniku, da pojasni dogodek.

Domače stvari.

Ljudska kulturna loterija. Tako je naslov veliki ljudski loteriji, ki jo je organiziral »Circolo di Studi Sociali« v Trstu. Cisti dobiček je namenjen v izobraževalne svrhe. Loterijski listki stanejo eno krono, dobitkov pa je 200 v skupni veljavi 10.000 kron. Med raznimi krasnimi dobitki je najlepši prvi, sestojec iz popolne spalne sobe in kuhinje v vrednosti 2000 kron. Drugi dobiček je lepa zlata žepna ura extra-plat, oncara remontoir znamka Andemars freses z lepo zlato verižico. Četrty dobiček je silvalni stroj, pravi Singer, ki se ga porabi lahko tudi za vezivo. Mej drugimi krasnimi dobitki nahajamo različne zlate moške in ženske ure, umetniške slike, rezbe in reliefe, dragocenosti i. t. d. vredno je omeniti posebej krasen koleselj, lep velik fonograf »Monarch« s ploščami, umetniško skupino iz trde zemlje, ki predstavlja »Delo« i. t. d. »Circolo« je vse dobitke postavil na ogled in je v to svrhu najel na trgu Barriera vecchia št. 36 veliko dvorano. Ogleda si te dobitke lahko vsakdo brezplačno. Tako se je ukrenilo nekaj lepega, kar prinese brez velikih žrtv gotovo primerno svoto za ustanovitev ljudskih čitalnic, knjižnic i. t. d. Ker pa gre del čistega dobička tudi našemu Ljudskemu odru, se prosi člane in vse sodruge, naj marljivo razprodajajo loterijske liste tudi med slov. delavce, kajti tudi oni bodo imeli od tega velike koristi. Naznanjamo tedaj, da se kupuje listke lahko vsak dan v »Circolo di Studi Sociali«, v »Ljudskem odru«, kavarni »Union«, zadružni gostilni, po vseh tobakarnah, v loterijskih uradih i. t. d. — Sodrugi pa, ki bi hoteli razprodajati te listke, naj se oglase v »Ljudskem odru« od 8. do 9. ure zvečer, ki se jim jih bode dalo na razpolago. Cena vsakemu listku je ena krona, kdor proda 10 listkov, dobi krono provizije ali pa brezplačno en listek.

Načelnost slovenske politike se ne da nikjer tako bistro zasledovati, kakor na Jesenicah na Gorenjskem. Ni še davno, ko je tam divjal skoraj brezprimeren boj med liberalci in klerikalci. Ni ga sredstva, ki ga ne bi bili eni in drugi porabili v tem boju drug proti drugemu. Razven obeh je pa na Jesenicah še tretja stranka: Tovarniška. Po gospodarstvu je kapitalistična, po politiki je namazana z vsemi barvami, glede narodnosti je pa

nemško-nacionalna. Ta stranka, ki bi bila brezpomembna, če bi ne imala kapitala in velikanskega podjetja v svojih rokah, je pa igrala v dolgoletnih bojih liberalcev in klerikalcev veliko in zanimivo ulogo — kot zaveznica. Čegava, — to se da povedati le s pomočjo koledarja. Združili so se z njo liberalci. Ta ljubezen je minila. Zvezali so se z njo klerikalci. In ker nič ni večnega, je končalo tudi to. Jeseniški Montecchi in Capuletti so hipoma pozabili na svoje staro »načelno«, »nepremagljivo« sovražstvo. V bratovskem objemu vidimo zdaj jeseniške liberalce in klerikalce, složno gredo sedaj v boj za županstvo in zdaj rabi »tovarniška stranka« proti obema tisto orožje, ki sta ga doslej oba vih-tela drug proti drugemu. Prej so klerikalci preprečevali občinske seje, če bi bil imel liberalce postati župan; izostajali so liberalci, da je bila seja nesklepčna, če se je bilo bati, da bo klerikalec izvoljen. V soboto pa zato niso mogli voliti župana, ker »tovarniški«, to se pravi nemški nacionalci niso prišli. Liberalci in klerikalci se pa složno jeze na svoje nekdanje obojestranske zaveznike.

O zanemarjeni mladini na Kranjskem sploh v Ljubljani in okolici posebej je zbral sodni svetnik gospod Milčinski mnogo velezanimivega materiala, ki ga je porabil v poučnih člankih, zbranih pozneje v posebni knjižici. V nedeljo je pa v »Mestnem domu« predaval o tem predmetu. Poročilo o njegovi knjižici, ki obsega približno to, kar je predaval, je izšlo tudi v »Naših Zapiskih«. Socialna politika bi morala biti gospodu Milčinskemu zelo hvaležna, da se je polotil stvari, ki so jo doslej zanemarjali vsi poklicani faktorji. Izpridena mladina je produkt kapitalističnih razmer; zato se je najde največ v velikih mestih in v industrialnih krajih. Naravno: Oče mora na delo, mati na delo; kdo naj pazi na otroke? Še težje je, če je oče vdovec ali pa mati vdova. Kapitalistično izkoriščanje izmuči delavca tako, da se tudi v prostih urah ne more mnogo brigati za vzgojo in nadziranje otrok. Denarja nima, da bi jim dajal guvernante, da bi jim kupoval igrače i. t. d. Slabe plače demoralizirajo in pospešujejo alkoholizem. Tudi to se masčuje nad otroci. Posledice so grozne. Med nedoraslimi dečki in deklicami se razširjajo zločini, zlasti tatvina, prostitucija, vsakovrstne bolezni. Iz predavateljevih podatkov, ki razkrivajo naravnost grozno sliko, se pa tudi vidi, da družba in njeni organi ne store skoraj ničesar za rešitev teh ubogih, navadno za vse življenje prokletih bitij; kar store, je toliko kakor kapljica v morje. To naj bi si vzele v prvi vrsti poklicane oblasti k srcu. Če so one aparati družbe, je njih dolžnost, ne le pospeševati koristi mogočnejšev, ampak tudi popravljati grehe te družbe. Če že ne razumejo svoje etično-socialne dolžnosti, naj bi vsaj mislile, kakšna nevarnost tiči v zanemarjeni mladini za njih ljubljani »red« in za blagoslovljenice kapitalizma.

Med ljudmi, ki imajo zmisla za umetnost, je mnogo takih, ki jim ne gre v glavo, da bi vsakdo, čim postane ljubljanski občinski svetovalec, postal tudi umetniški izvedenec. Zadrnč so se peljali trije taki možakarji, med njimi umetnik Hribar v Trst, pa so nakupili za 1800 kron slik za bodočo galerijo. Povsod drugod je navada, če se rabi javni denar za take namene, da se vpraša pri nakupu strokovnjake, ki morejo biti v tem slučaju samo umetniki. Tudi mi želimo, da bi se pri nas gojilo in pospeševalo umetnost. Tudi mi smo za javne galerije, ki naj posredujejo umetniški užitek onim, ki si ne morejo sami kupovati dragih slik in plastik. Ampak kaj je umetnost, katera umetnina je kaj vredna in koliko, to naj odločujejo ljudje, ki kaj razumejo o tem, ne pa ljubljanski mestni »fotri«. Smo namreč za umetniške galerije, če bodo pa naši občinski veljaki izbirali, se pa lahko zgodi, da dobimo ropotarnico. 1800 kron je smešno malo za umetnost, ampak tisočkrat preveč za pomazano platno.

Za saniranje deželnih finan misli vlada določiti dvajset milijonov kron, ki se razdele med posamezne zežele.

Nova železnica. »Narod« poroča, da je zagotovljena železnica z Vrhnike čez Hotedrsico na Senožeče. Na ta način bi torej zveza Vrhnike z Idrijo menda odpadla. A ravno Idrija bi nujno potrebovala železnico.

Če kdo kritizira slovensko politiko, se takoj klerikalci zadovoljno nasmehljajo, češ: Spet so jo dobili liberalci. Je že res, da je liberalna politika kakor barka brez vetra; ampak to še ni dokaz, da bi se izražala v klerikalni politiki najvišja ženi-alnost. »S. L. S.«, ki je do zadnjega časa označevala glasovanje za nagodbo kot izdajstvo, je danes z dušo in s telesom udana prav tej nagodbi. Zakaj? Pravi, da zaradi belokranjske železnice. To pa ni res, ker žida država to progo zaradi sebe, ne pa zaradi Slovencev. Vse izjave ministrskega predsednika, da je železnica odvisna od nagodbe, ne dokazujejo ničesar; kajti vse te izjave izdaja Beck Suštersiču na ljubo in zato, ker bi seveda rad dobil čim več glasov za nagodbo. Recimo, da res ne bi bilo tehtnih argumentov, ki bi za vsako ceno velevali, glasovati proti nagodbi (po našem mnenju so taki momenti); ali je politično, dati Becku slovenske glasove za stonj? Kajti belokranjska železnica, katero potrebuje vojni minister, ne more biti cena za Slovence. Gospod Beck je dokazal, da mu je mnogo lažje na kupčiji in da

plačuje visoke cene; ministrski sedeži so dokaz za to. Kakšno plačo dobe Slovenci? Ne mislimo na bajeslovne »jugoslovanske ministre«; to je bolj operetna uloga. Toda Slovenci so imeli se razne druge želje, bolj važne, bolj resne in bolj nujne. Kaj je s tem? Še ne govori se o njih, čeravno je priložnost za stranke, ki delajo s politiko kupčije, najbolj primerna. No, klerikalci ne store ničesar zastonj in dober kup ne dajo svojih glasov. Oni Becku nagodbo, Beck pa klerikalcem vlado na Kranjskem. Ampak to je prekanjenost, ne pa modrost. To je delo za klerikalizem, ne pa za Slovence. In belokranjska železnica ima le zakrinkati to zakulisno kupčijo.

Umetnost in književnost.

Hans Kirchsteiger: Pod spovednim pečatom. Knjiga katoliškega kaplana, ki se peča s problemom spovedne tajnosti — kaj čuda, da so zagrneli klerikalci na vseh koncih in krajih, ko je izšla v nemškem originalu in da so preganjali avtorja z vsem orožjem, kar ga imajo v svojem arzenalu. Sedaj je izšla knjiga tudi v slovenskem prevodu cela in tudi naše ljudstvo se lahko samo prepriča o njeni vsebini in o njenem pomenu. Kdor bi sodil samo po besnih napadih klerikalcev, bi moral misliti, da je Kirchsteiger spisal navaden pamflet v popoškem slogu in da ne najde v njej nič drugega, kakor skandale. To mnenje je popolnoma napačno. Kirchsteigerjeva knjiga je resno delo globokoetične vrednosti, spisano z gorečo ljubeznijo do krščanstva. Pač dela avtor veliko razliko med krščanstvom in med cerkvijo ter njeno hierarhijo, toda duhovnika slika s tako očitno simpatijo, da izključuje vsako splošno protiduhovniško tendenco. Špekulacije na nizke instinkte, ki ljubijo skandal, naj se prikaže v katerikoli obleki, se ne zasledi v knjigi niti z drobnogledom. Pač pa vlada v celem delu silna želja po ozdravljenju razmer, iz katerih nujno izvirajo grozne nesreče. Pisatelj se je poslužil za svoj spis resničnih dogodkov, ki stoje v aktih, a porabil jih je literarno tako, da bi čim bolj dosegel svoj etični namen. Vodila ga ni želja, ustvariti epohalno umetniško delo, ampak zasnoval ga je popolnoma na podlagi morale, za katero se bojuje seveda drugače, kakor vladajoči klerikalizem. V osredju romana stoji katoliški duhovnik, ki se kot mlad kaplan z neopisnim veseljem in navdušenjem posveti svojemu poklicu. Po njegovih nazorih je zvišena naloga duhovnika, vzgajati poverjeno mu ljudstvo v vsakem oziru in po očetovski skrbeti za njegov blagor. Toda kmalu se prepriča, da je praksa drugačna, kakor njegove teorije. Duhovniki, s katerimi ima stike, bodisi, da so mu predpostavljani, ali pa da je z njimi v drugačnem razmerju, so ljudje, ki ne morejo zatajiti dejstva, da so iz krvi in mesa, kakor drug človek. Cerkev, ki jih združuje, pa ne išče kraljestva drugega sveta, temveč hoče vladati na tem svetu, hoče biti bogata, hoče imeti oblast nad ljudstvom, hoče združiti v svojih rokah vse sredstva, s katerimi se dobiva in vzdržuje moč. V takih okoliščinah se ne more razvijati njegov idealizem, temveč se izpremeni v nevarnost, ki ga končno ubije. Ena najvažnejših institucij cerkve, ki naj bi po njenih naukih služila za tolažbo grešnemu, iz prsti ustvarjenemu ljudstvu, se izkaže kot sredstvo, ki ga spretno porabijo hudobneži in zločinci za svoje varstvo, nedolžnega pa pahne v pogin. Kar je duhovnik slišal pri izpovedi, mu mora veljati za tako sveto tajnost, da mora sam pozabiti, kar je slišal v izpovednici. Ta brezpogojna cerkvena zapoved je usodopolna za idealističnega kaplana in poznejšega župnika. Hudodelec, ki je iz ljubosumnosti ubil hlapca, pride k njemu, izpove se in kaplan mora pokopati globoko v srcu to skrivnost in vse druge, ki so z njo v zvezi. Pri jezuitih vzgojen mlad duhovnik, njegov tekmeč, zapelje dekle, katero je kaplan sam rešil smrti; toda zapeljivec se pride izpovedat in spovednik nima več sredstva, da bi preprečil nadaljevanje grešnega razmerja — vsled prejšnjih dogodkov, ki so ostali tajni, razmerja med bratom in sestro — ne more preprečiti posledic tega razmerja, ne more preprečiti, da pade na njega samega sum, da je zapeljivec dekleta in kriv njenega samomora. On ne služi klerikalizmu, ampak ljudstvu in krščanstvu; njegovi sovražniki ga zatožijo pri škofu. Obdolžen prestava in krvoskrumbe stoji pred svojim cerkvenim predpostavljanim. Ena besedica bi razjasnila vse in ga bi rešila; ampak spovedna tajnost mu je zapečatila usta. On ne sme govoriti in propade. — Čeravno brez literarnih pretenzij, je vendar knjiga izredno

zanimiva, živo pisana; posebno krajevni opisi so zelo lepi. Nekaterih poglavij ni mogoče prebrati, preden se jih ne prečita do konca. Knjiga, ki zasluzi, da se jo čita.

Dva prijatelja, katera čez poletje radi pozabimo

na zimo ne moremo pogrešati: peč in Fayeve prave Sodener mineralne pastile. Kakor se založimo po zimi z drvmi in premogom, tako bi se morali založiti s Fayevevim pravimi Sodener mineralnimi pastili, da bi jih mogli dati vsak dan otrokom seboj v šolo ter da bi jih imeli doma, kadar se pojavijo prehlajenja. Dobi se Fayeve prave Sodener mineralne pastile v vsaki lekarni, drogeriji in v trgovinah z rudninskimi vodami za K 1-25 skatljica. Pazite pa, da vam ne dajo ponarejenih pastil. (12)

Glavno zastopstvo za Avstro-Ogrsko:
W.Th.Guntzerl, Dunaj, XII, Belghoferstrasse 6.

POZORI! POZORI! Za K 2'50

dobi vsak krasno remontoir pežno uro, »Gloria«-srebro, sistem Roskopf patent, anker kolesje, 30 ur idoča za kar se 2 leti jamči, z

lepo pozlačeno, Pancer verižico, samo za K 2'50 3 komadi z verižicami K 7'— Razpošilja po povzetju tovar. zaloga švicarskih ur 24—24

S. Urbach, Krakov št. 89.

KAVARNA
„Unione“
preje „Tedesco“ v Trstu
se priporoča cenjenim sodrugom najtopleje. Na razpolago so vsi važni in slovenski, italijanski in nemški listi. Vse pijače poceni. Napitnina je izključena.

Ne kupite nobene ure
dokler niste videli mojega velikega cenovnika.
3 leta pisмено jamstvo, za blago, ki ne ugaja se denar vrne.
Pošilja proti povzetju.
Zaloga ur in zlatnine
Maks Böhnell, Dunaj VI.
Margaretenstrasse 27.
sodno zapriseženi cenitelj in izvedenec.
Zahtevajte zastonj in poštnine prosto veliki cenovnik s podobami. 12—6

Dobite:	
Nikelasto Roskopf uro	K 3'—
Srebrna Roskopf uro	„ 6'—
Z dvojnimi praščem	„ 8'—
S trojnimi srebrnim	„ 10'—
Ploske jeklene ure	„ 7'—
Ros. opi za železnič. rje	„ 7'—
Prave „Omega“	„ 17'—
Srebr. okle. ne verižice	„ 2'—
14 kar. zlate ure	„ 19'—
14 „ „ verižice	„ 20'—
14 kar. zlate prst ne	K 4'—
Stenske ure	„ 7'—
Z bitjem na bron. zvonce	„ 10'—
Z godbo	„ 12'—
Ure s kukavico	„ 5'—
Kuhinj. ure, gredo 8 dni	„ 6'—
Budilke, 1 zvonec	„ 2'40
Z dvema zvoncema	„ 3'—
S svetečo številščino	„ 3'20
Budilka z bitjem na bronasti zvonec	„ 6'—

Vsaka ponaredba in ponatis je kaznjivo.
Edino pravi
Thierryev balzam
le z zeleno znamko nune. — 12 malih ali 6 dvojnih steklenic ali pa 1 velika specialna steklenica s patentnim zaklepom 5 K. 52—41
Thierryev centifolijno mazilo
proti vsem, še tako starim ranam, vnetjem, poškodbam i. t. d., 2 lončka K 3-60. Razpošilja se le proti povzetju ali za naprej poslani denar.
Ti dve domači zdravili sta povsod znani in še od nekdaj sloveči.
Naročila se naj naslovljajo na:
Lekarnar A. Thierry v Pregradi pri Rogiški Slatini
Zaloga večinoma po lekarnah. Knjižice s tisoči zahvalnih pisem zastonj in franki.

Razprodaja.
4 pare čevljev za 6 kron.
Po nakupu velike množine čevljev se oddajo čevlji kratak čas po sramotno nizki ceni, 1 par moških in 1 par ženskih čevljev z nabitimi močnimi podplati, nadalje 1 par moških in 1 par ženskih modnih čevljev, vsi 4 pari elegantni, močni za zimo. Velikost po cm. Vsi 4 pari stanejo samo 6 kron. Razpošilja se po povzetju. Zamena dovoljena. Ako blago ne ugaja, se denar vrne.
D. Kessler, Krakov 638.

Izšla je druga knjiga znamenitega romana Pod spovednim pečatom

Stane 2 K.
Dobi se v upravnistvu »Rdečega Prapora« v Ljubljani, v založbi časopisa »Naprej« v Idriji, v knjigarnah L. Schwentner v Ljubljani, A. Gabršček v Gorici, K. Florian v Kranju kakor tudi v vseh drugih knjigotržnicah.

Kdor še nima prve knjige romana 21 10—8

Pod spovednim pečatom

nabavi naj si tudi to. Stane 2 K 60 vin. Roman »POD SPOVEDNIM PEČATOM« je napisal biški katoliški kaplan Hans Kirchsteiger, poslovenil ga pa je pisatelj Etbin Kristan.

NAZNANILO.
Cenjenim sodrugom najljudneje naznanjam, da sem prevzela
staroznano gostilno
na Radeckyjevi cesti hiš. št. 28.
Potrudila se bodem svojim gostom ustreči s **pristno pijačo** in primerno **ceno kuhinjo**. Sprejemam tudi naročila v **abonement**. 5—5
Za par večerov v tednu je na razpolago tudi **brezplačno** soba za manjše organizacije.
Nemški in slovenski delavski listi na razpolago.
Proseč obilnega obiska beležim z odličnim spoštovanjem
Marija Petrič.

V življenju nikdar več 600 komadov samo gld. 1-65
1 krasno pozlačena preciz. ura z verižico s 3 letnim jamstvom, 1 moderna svilena kravata za gospode, 2 fina žepna robca, 1 prstan za gospode z imit. biserom, 1 elegantna broša (novost), 1 par gumbov z imit. briljanti, 1 žepno zrcalo, 1 denarnica, 1 par manšetnih gumbov, 3 naprsni gumbi, vse duble zlato s patentirano zapono, 1 album 10 najlepših slik sveta, 3 šaljivi predmeti, velika veselost za stare in mlade, 1 nikel-nasti tintnik, 20 važnih dopisovalnih predmetov in še 500 raznih predmetov za dom neobhodno potrebnih. Vse skupaj z uro, ki je sama vredna tega denarja, velja samo **gld. 1-95**. Pošilja proti povzetju, ali če se denar naprej pošlje 8—8
Dun. cen. razpošiljalnica, P. Lust, Krakov 463.
Kar ne ugaja se zamenja.

Budilka s svetečo 12—6 številščino.
Z enim zvoncec navadna K 2'40
Z dvema zvoncema „ 3'—
S svetečo številščino „ 3'20
Znamka J. Prima „ 4'—
Budilka za železničarje „ 5'—
Budilka z bronastimi zvončki in bitjem „ 6'—
Budilka z godbo „ 10'—
Tri leta pisμένο jamstvo. Ako ne ugaja, se denar vrne.
Pošilja proti povzetju **Maks Böhnell** Dunaj IV. Margaretenstr. 27.
Zahtevajte moj cenovnik s 5000 podobami zastonj in poštnine prosto.

Prva domača slovenska pivovarna G. Auerjevih dedičev
49 v Ljubljani, Wolfove ulice št. 12
Ustanovljeno leta 1855.
pod novim strokovnim vodstvom priporoča slavnemu občinstvu in spoštovanim gostilničarjem svoje nove varjeno, priznano **izborno pivo v sodih in steklenicah.** Številka telefona 210.